

MISLI ZNALCA: izv. prof. dr. sc. Zlatko Begonja

THOUGHTS OF AN EXPERT: Zlatko Begonja, PhD, Professor

Profesor Zlatko Begonja rođen je 8. siječnja 1960. godine u Zadru. Osnovnu i srednju školu je završio u Zadru, potom I. stupanj Pomorskog fakulteta u Rijeci, a nakon toga u svom rodnom gradu upisuje i završava Filozofski fakultet, smjer povijest i filozofija. Na Odsjeku za povijest Sveučilišta u Zadru upisuje poslijediplomski znanstveni studij „Povijest hrvatskog pomorstva“, s izradom doktorske disertacije naslova „Političke prilike i sudski procesi u Zadru od 1944. do 1948.“, koju 2. listopada 2007. godine brani na Sveučilištu u Zadru.

Od 2004. godine zaposlen je u Zavodu za povijesne znanosti HAZU, a od 2009. godine postaje njegovim upraviteljem. Iste godine sudjeluje kao vanjski suradnik na Odjelu za izobrazbu učitelja i odgojitelja na kojem izvodi kolegij „Opća povijest 20. stoljeća“. Na Odjelu za povijest izvodi kolegije „Hrvatska povijest 1918. – 1945.“ te „Hrvatska povijest poslije 1945.“. U sklopu Sveučilišta u Zadru unutar Odjela za povijest i Odjela za geografiju od 2010. godine na poslijediplomskom doktorskom studiju „Jadran - poveznica među

Professor Zlatko Begonja was born on the 8th of January in 1960 in Zadar. He attends primary and secondary school in Zadar, then 1st degree of Maritime University in Rijeka, and after that he attended and graduated on the Faculty of Humanities and Social Sciences in Zadar, on courses history and philosophy. At the Department of History of the University of Zadar he enrolls in the post-graduate scientific study *History of Croatian Maritime Affairs*, and writes his doctoral dissertation entitled *Political circumstances and court proceedings in Zadar from 1944 to 1948*, which he defended on the 2nd of October 2007 at the University of Zadar.

Since 2004, he has been employed in the Institute for Historical Sciences on the Croatian Academy of Sciences and Arts, and since 2009 he has been the manager of the Institute. In the same year, he participates as an external associate at the Department for Teacher Training, where he teaches the course *General history of the 20th century*. At the Department of History, he teaches courses: *Croatian History 1918 - 1945*, and *Croatian history after 1945*. On the University of Zadar within the Depart-

kontinentima“, nositelj je izbornog predmeta „Revindikacije hrvatskog Jadrana tijekom XX. stoljeća“. Od 2011. godine na Odjelu za povijest izabran je u znanstveno nastavno zvanje docenta iz humanističkih znanosti iz polja povijesti i grana hrvatska i svjetska moderna i suvremena povijest. Njegov smjer istraživanja bazira se ponajviše na problematiku nacionalne povijesti 20. stoljeća, s posebnim naglaskom na razdoblje nakon Drugog svjetskog rata. Od svibnja 2015. godine uvršten je u zaposlenike Odjela za povijest, a od 2018. obnaša ulogu pročelnika istog odjela.

Autor je niza članaka i studija, što u vlastitom autorstvu što u koautorstvu. Autor je djela „Okupacija duha – ideološka indoktrinacija u Zadru 1945. – 1955.“ (Zadar: Sveučilište u Zadru, 2021.), dok je kao urednik i suradnik priredio djela „Partizanska i komunistička represija i zločini u Hrvatskoj 1944. – 1946. Dokumenti. Dalmacija.“ (Zagreb – Slavonski Brod: Hrvatski institut za povijest Zagreb – Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, 2011.) i „Zadarska županija“ (Zadar: Zadarska županija, 2011.).

Poštovani profesore šaljem vam ugodne i srdačne pozdrave. Specijalizirali ste se za ogranak moderne povijest Hrvatske kojeg ste i sami jednim dijelom proživjeli iz prve ruke. Zbog čega Vas je povijest 20. stoljeća u Hrvatskoj zainteresirala?

Nacionalna povijest s posebnim osvrtom na razdoblje 20. stoljeća u meni je stalno pobuđivala poseban interes. Upravo sudjelujući izravno u jednome dijelu danas napose promatrane i znanstveno istraživane prošle zbilje, a koja se odnosi na stvaranje samostalne i suverene Republike Hrvatske, dodatno me motiviralo u nakanu za dubljim i sveobuhvatnijim pristupom povijesnom razdoblju koje je prethodilo spomenutim zbivanjima. Držim kako su neophodna šira znanja o razvoju prilika i

ment of History and Department of Geography since 2010 on postgraduate doctoral studies *The Adriatic - the link between the continents*, he is the holder of the optional subject *Revindication of Croatian Adriatic during the 20th century*. Since 2011, he has been elected as a scholar at the Department of History with the title of assistant professor in the humanities in the field of history and the Croatian and world branches of modern and contemporary history. His research direction is mainly based on the issue of national history of the 20th century, with special emphasis on the period after the Second World War. Since May 2015, he has been included in the staff of the Department of History, and since 2018 he has become the Head of the same department.

He is the author of a numerous of articles and studies, both in his own authorship and in co-authorship. Professor Begonja is the author of the work “Occupation of Spirit – Ideological Indoctrination in Zadar 1945 – 1955” (Zadar: Sveučilište u Zadru, 2021), while as an editor and an associate he edited the works “Partisan and Communist Repression and Crimes in Croatia 1944 – 1946. Documents. Dalmatia.” (Zagreb – Slavonski brod: Hrvatski institut za povijest Zagreb – Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, 2011) and “Zadar County” (Zadar: Zadarska županija, 2011).

Dear professor, we send you pleasant and warm greetings. You specialized in the branch of modern Croatian history that you yourself experienced. What made you so interested in the history of the 20th century in Croatia?

National history with special reference on the 20th century always aroused special interest within me. Participating directly in one part of the Croatian history, which is especially observed and scientifically researched today, and which refers to the foundation of independent and sovereign Republic of Croatia, is exactly what motivated my further desire

okolnosti na hrvatskome prostoru, kao i u susjednim zemljama, koje su svojim diplomatsko/vojno/političkim utjecajem bitno određivale tijek i razvojni put hrvatskoga društva u promatranom vremenu. Bez tih je znanja naprosto teško relevantno progovarati o nastalim zbivanjima. To su dakle osnovni razlozi zašto sam potencirano razvio izrazitije zanimanje za odabrano povijesno razdoblje.

Ove godine, točnije 3. svibnja, imali smo priliku svjedočiti vašem dugo očekivanom predstavljanju knjige pod naslovom „Okupacija duha: ideološka indoktrinacija u Zadru 1945. – 1955.“. Knjiga je prethodne godine već bila dostupna, no zbog epidemiološke situacije bilo je nužno odgoditi predstavljanje. Možete li ukratko reći nešto o sadržaju knjige i što ste željeli prikazati novim saznanjima unutar djela?

Knjiga zapravo govori o nastalim događajima u Zadru neposredno nakon završetka Drugoga svjetskog rata. Želim naglasiti da je to bilo iznimno kompleksno razdoblje, posebice kada je Zadar u pitanju, između ostaloga i zbog važne činjenice da se od 1920., što znači od Rappalskog sporazuma, pa sve do Mirovnih sporazuma u Parizu, odnosno ratifikacije dogovora između Italije i Jugoslavije iz 1947., grad u međunarodno-pravnom smislu nalazio pod suverenitetom Italije. U tom kontekstu, napose sam naglasio uspostavu i učvršćenje komunističke totalitarne vlasti, tada nazivane narodnom vlašću, te počinjena brojna zločinstva i represivna djelovanja na području grada, koja su proizašla kao mješavina osvetničke i ideološke strasti novouspostavljene nomenklature.

Vežano uz nastajanje vaše knjige, možete li nam otkriti kojim ste se sve metodama Vi

to for deeper and a more comprehensive approach to the historical period that preceded the previously mentioned events. I believe that broader knowledge is required when it comes to topics of development of opportunities and circumstances on Croatian territory, as well as in neighboring countries, which heavily determined the course and development of Croatian society in the observed time period through its diplomatic, military and political influence. Without this knowledge, it is simply difficult to speak relevantly about the events that occurred. So those are the main reasons why I have developed a stronger interest in the selected historical period.

This year, on May 3rd to be precise, we had an opportunity to witness the long-awaited presentation of your book titled: ‘Occupation of Spirit: Ideological Indoctrination in Zadar 1945-1955’. The book was already available in the previous year, but due to the epidemiological situation it was necessary to postpone the presentation. Can you briefly say something about the content of the book and what did you want to show with the newly acquired knowledge within the work?

The book talks about the events that took place in Zadar immediately after the end of World War II. I want to emphasize that it was an extremely complex period, especially when it comes to Zadar due to, among other things, the important fact that from 1920, which means from the Rapallo Agreement until the Peace Agreements in Paris, that is, the ratification of the agreement between Italy and Yugoslavia from 1947, the city was under the sovereignty of Italy in the international legal sense. In that context, I especially emphasized the establishment and strengthening of the communist totalitarian government, then called the people’s government, and numerous crimes and repressive actions which were

osobno koristili za istraživanje ove teme i s kojim se metodama uobičajeno služe povjesničari koji istražuju 20. stoljeće u Hrvatskoj?

Ono čime se ja vodim, a držim kako to čini i većina kolega, premda ne svi, to su nužna i danas važna arhivska istraživanja, kao i korištenje dostupne relevantne literature. Međutim, ovdje želim skrenuti pozornost na dvije stvari: jedna se vezuje uz činjenicu da je prehodna jugoslavenska historiografija ovoj problematici pristupala isključivo s ideoloških pozicija i stoga je na tom području nastao ozbiljno manjkav doprinos povijesnoj znanosti; dok je druga prepoznatljiva u formi pristupa stranih autora koji su se upuštali u ocjenjivanje događaja na prostoru bivše Jugoslavije, pa tako i Hrvatske, bez elementarnih uvida u arhivsko gradivo, i ne samo to, nego se u pravilu služili i nekritičkim preuzimanjem djela produciranih po prethodno spomenutom jugoslavenskom historiografskom dometu. To mi se činilo važnim napomenuti upravo zbog pojašnjenja kako bi se takvi pristupi započeli konačno mijenjati.

Također povezano s objavljivanjem Vaše knjige koja je zbog situacije u svijetu kasnila s javnom promocijom, koliko je pandemijsko razdoblje utjecalo na istraživanja i općenito znanstvene krugove i koliko Vam je bilo teško prilagoditi se novim uvjetima rada?

Naravno da je takvo razdoblje ozbiljno zakočilo brojne društvene procese pa tako i uskraćivalo mogućnosti slobodnoga istraživačkoga rada, između ostaloga i u arhivima. No, nadam se da je spomenuto vrijeme iza nas i da se na sličan način ne će ponoviti. Želio bih iskoristi prostor, pa u kontekstu Vašega pitanja istaknuti slijedeće; naime, pandemijsko vrijeme je ukazalo na potrebu uvažavanja struke,

committed in the city area, which arose as a mixture of vengeful and ideological passion of the newly established nomenclature.

Regarding the creation of your book, can you tell us what methods you have personally used to research this topic and with which methods do historians usually research the 20th century in Croatia?

What I am guided by, and I believe that most of my colleagues although not all do the same, are necessary and especially important archival research, as well as the use of available relevant literature. However, I want to draw attention to two things here: one is related to the fact that previous Yugoslavian historiography approached this issue exclusively through ideological positions and therefore there was a serious deficit of contribution in the area of historiography; the second thing is that foreign authors who engaged themselves in the evaluation of events in the area of former Yugoslavia, including Croatia, did not have insight into the archival materials, and not only that, but as a rule they also uncritically took information from the works that were produced according to the aforementioned Yugoslavian historiographic scope. I thought it was important to mention that to clarify that those approaches should begin to change finally.

Also related to the publication of your book, whose presentation was delayed due to the situation in the world, how much did the pandemic period affect research and scientific circles generally, and how difficult was it for you to adapt to the new working conditions?

Of course, that such a period seriously slowed down numerous social processes, including denying the possibility of free

odnosno vjerovanju njenim procjenama i ocjenama. Bilo bi dobro da u tom dijelu uvažavanja struke naše društvo ostane dosljedno i nakon pandemije pa primjerice da se pravom doista bave i pojašnjavaju ga isključivo pravnici, ekonomijom ekonomisti, medicinom liječnici, povješću povjesničari, a ne kada kao u ovome slučaju izostane pandemijsko razdoblje, onda se sve žurno vraća na stare obrasce ponašanja. Pa tako primjerice onda pravnici uzimaju sebi za pravo obrazlagati liječnička postupanja, a liječnici internet-skim znanjem postaju pravno ili povjesničarski relevantni i da ne nabrajam daljnji slijed koji se u tom smislu neprekinuto nastavlja. Takav odnos utječe na to da društvo u konačnici ulazi u stanje općega kaosa, jer u njemu svi sve znaju i mogu, premda stvarnost sasvim slučajno ne odgovara uspostavljenom sveznanju.

Po drugi ste put zaredom izabrani za funkciju pročelnika Odjela za povijest na čemu Vam srdačno čestitamo. S kojim se izazovima na toj funkciji susrećete i biste li htjeli promijeniti neke segmente na Odjelu ako bi to bilo u Vašoj mogućnosti?

U prvome redu zahvaljujem na čestitkama. Mjesto pročelnika zahtjevno je utoliko što pretpostavlja dobru i kolegijalnu suradnju kako s nastavnicima, tako i sa studentima. I ne samo to već i s Upravom Sveučilišta, pritom se vodeći logikom pokušaja ostvarenja prikladnih mogućnosti u cilju poboljšanja statusa Odjela na svim razinama. Uvijek postoji prostor za poboljšanjem određenih elemenata koji u konačnici utječu na položaj Odjela, odnosno u tom kontekstu i na ulogu studenata. Cilj nam je da se studenti za vrijeme studija osjećaju ugodno i da završetkom svojega studiranja steknu očekivanu razinu znanja koja će im pomoći

research work, among other places, in archives. However, I hope that the mentioned time is behind us and that it will not happen again in a similar way. I would like to use this space, in the context of your question, to highlight the following; namely, the pandemic time indicated the need to respect the profession, that is, to believe its assessments and evaluations. It would be good that our society remains consistent in respecting one's professions even after the pandemic, so that for instance, only lawyers practice and explain law, economists economy, doctors medicine, and historians history, so that things do not swiftly go back to the way they were after the pandemic ends. For example, that lawyers take it upon themselves to justify medical procedures, and internet doctors become legally or historically relevant, and not to mention a further sequence that in this sense continues uninterrupted. Such a relationship has an effect that society ultimately enters a state of general chaos, because in it everyone knows and can do everything, although reality does not quite coincidentally correspond to the established omniscience.

You have been elected, for the second time in a row, as the head of Department of History to which we heartily congratulate you. What challenges do you face in that position, and would you like to change some segments on the Department if you could?

Firstly, thank you for the congratulations. The position of head is demanding insofar as it assumes good and collegial cooperation with both professors and students. And not only that, but also with the University Administration, while being guided by the logic of trying to achieve suitable opportunities in order to improve the status of the Department at all levels. There is always room for improvement of certain

u društvenom pozicioniranju. Upravo iz tih razloga, Odjel je između ostaloga u postupku reforme nastavnoga programa koji bi postao prihvatljiviji trenutku i okolnostima koji vladaju na hrvatskoj društvenoj pozornici.

Aktivno sudjelujete u znanstvenim krugovima pa ste tako i nedavno sudjelovali na znanstvenom skupu „Dr. Franjo Tuđman – povjesničar i državnik“. Imate li u planu još neke znanstvene projekte za koje se možda veća sada pripremate i kako se odlučite na istraživanje novih saznanja?

Naravno uvijek postoje određeni planovi pa shodno tome trenutno radim na jednom znanstvenom projektu koji ima za cilj rasvijetliti događaje u Hrvatskoj između 60-ih i 70-ih godina 20. stoljeća. Smatram da je to veoma važno zbog brojnih zbivanja koja su obilježila to vrijeme i bez kojih se ne može u cijelosti razumjeti nastavak događaja koji su uslijedili početkom 90-ih godina. Tu moram odmah naglasiti kako istraživanja spomenutoga vremenskog okvira, pored ostaloga, ukazuju i na dosadašnje krive pretpostavke o ulogama pojedinaca u društvenim zbivanjima iz toga razdoblja.

Pričajući o novim projektima, zamjetan je veći broj radova koji izlaze na godišnjoj razini, a čija je tema pojedini događaj ili pojedinac upravo iz tog razdoblja. Zašto dolazi do toliko velikog broja novih bibliografskih jedinica i jesu li svi autori kompetentni za izradu takvih znanstvenih dijela ili biste možda rekli da je to jedan „trend“ u Hrvatskoj historiografiji u kojem se mnogi bave modernom hrvatskom poviješću?

Da doista sve ukazuje na određeni, kako ste kazali, „trend“. Po mojem sudu osnovni razlozi u potrebama iskazivanja naglašenog

elements that ultimately affect the position of the Department, and in that context, the role of students. Our goal is that students feel comfortable during their time on our department, and that at the end of their time on the university, they gain the expected level of knowledge that will help them in their social positioning. Precisely because of those reasons, the Department is, among other things, in the process of reforming its curriculum, which would become more acceptable to the moment and circumstances which prevail in Croatian social life.

You actively participate in scientific circles, so you recently participated in a scientific meeting ‘Dr. Franjo Tuđman – historian and statesman’. Do you have plans for any other scientific projects for which you may already be preparing and how do you decide to research for new knowledge?

Of course, there are always certain plans, so according to that, I am currently working on one scientific project that aims to shed light on the events in Croatia between the 60s and 70s of the 20th century. I believe that this is very important because of the numerous events that have taken place in that time, and without which one cannot fully understand the events that followed in the early 90s. I must emphasize right away, how research of the mentioned time frame, among other things, also points to past mistakes about assumptions and the roles of some individuals in social events from that period.

Talking about new projects, it is noticeable that there is a greater number of works that come out every year, and whose themes are a particular event or person from that period. Why are there so many new works and are all the authors competent enough to produce

interesa prema razdoblju koje obuhvaća suvremenu hrvatsku povijest nalazi se upravo u činjenici sve većega razumijevanja da su dosadašnja saznanja o tom dijelu povijesti uglavnom definirana kroz ideološku prizmu. Polazeći s tih osnova stvaraju se dvije kategorije povjesničara, onih koji pokušavaju obraniti ideološku pozadinu promatranja povijesnih procesa i oni drugi koji smatraju potrebitim očistiti pogled na prošlost od bilo kakvih ideoloških onečišćenja. Iz takvog sraza proizlaze brojni znanstveni, kao i „znanstveni“ članci, koji u konačnici svojim zbrojem rezultiraju upitnom relevantnošću.

Upravo zbog prethodnog pitanja i zaključka da dolazi do povećanja historiografskih jedinica koje govore o tom razdoblju, a i neka da istoj temi, mislite li da će ikada doći do konsenzusa o pojedinim činjenicama između povjesničara? Ili je ipak bolje da ponekad imamo dvije ili više verzija jedne činjenice jer na takav način imamo sliku „dvije strane medalje“?

Naglasio bih kako činjenice iz prošlosti možemo promatrati i o njima raspravljati s različitim aspektata. No, ono što bi trebalo biti neupitno, odnosno ono oko čega se ne bi valjalo sukobljavati, jest potreba da se uvažavaju činjenice koje nam odgovaraju na pitanja kako se nešto doista dogodilo. To je bitno različito od onoga kada se pokušava razumijeti zašto se nešto dogodilo. I u toj različitosti, kako i zašto, nalaze se i produciraju ključni problemi među povjesničarima, napose kada se u ponekim primjerima inzistira na pokušajima opravdanja pojedinih događaja, odnosno nastalih činjenica iz prošlosti, ili kada se za slične primjere ne iskazuje jednakovrijedno razumijevanje i pritom se ne koriste isti ili slični parametri po kojima se ocjenjuju. U takvim slučajevima nije posrijedi pogled na medalju s obje njezine strane,

such scientific works, or would you perhaps say that it is a ‘trend’ in Croatian historiography that many deal with modern Croatian history?

Indeed, everything points out that it is a certain, as you say, ‘trend’. In my opinion, the basic reasons for the need to express an emphasized interest for period which covers contemporary Croatian history, is found precisely in the fact of the growing understanding that so far knowledge about that part of history is mainly defined through an ideological prism. Starting from these foundations, two categories of historians are created, those who try to defend the ideological background of the observation of historical processes, and those who consider it necessary to clean the view of the past from any ideological pollution. Numerous scientific as well as ‘scientific’ articles result from such a meeting, which ultimately result in questionable relevance of them.

Precisely because of the previous question and the conclusion that there is an increase in historiographical works that talk about that period, and sometimes the same topic, do you think historians will ever come to a consensus on certain facts between themselves? Or is it better to sometimes have two or more versions of a fact because that’s how we have a picture of ‘two sides of the coin’?

I would like to emphasize that we can observe and discuss facts from the past from different aspects. However, what should be unquestionable, that is, what should not be argued about, is the need to appreciate the facts that answer our questions about how something really happened. This is fundamentally different from when we try to understand why something happened. And in this diversity of how and why, key problems among historians are found and

već pokušaj nametanja jednostranog promatranja, što je uostalom bila ustaljena praksa u razdoblju do početka 90-ih u Hrvatskoj. Zbog navedenoga mislim kako je za sada među povjesničarima ipak teško postići konsenzus, zapravo rekao bih da je nemoguće pomiriti one dogmatske s onima koji su znanstveno preispitivački nastrojeni.

Prateći aktualne vijesti na hrvatskim televizijama i portalima često, ako ne i na dnevnoj bazi, se spominju teme vezane za Drugi svjetski rat, razdoblje Jugoslavije i Domovinski rat. Možemo se složiti da su ti događaji i razdoblja temelj naše moderne povijesti, ali smatrate li da im se predaje previše mjesta u javnom prostoru što na kraju dijeli narod na svoje skupine? Treba li takve teme ipak ostaviti struci jer se one često van struke raznoliko interpretiraju?

Kao što sam prethodno kazao takvim temama relevantno se može i treba baviti struka. Međutim, naše društvo u cjelini je zarobljeno raspravama o različitim događajima iz dalje ili relativno bliže prošlosti. Problem se potencira u prigodama kada svatko za sebe smatra da može, bez obzira na razinu znanja, obrazlagati i nametati svoja stajališta napose kada je riječ o povijesnim događajima. Osobitost takvih ponašanja vezan je uz mentalno naslijeđe iz prošloga jugoslavenskog komunističkog režima. Promjenu društveno-političkog uređenja nije u cijelosti pratila i promjena mentaliteta, što nas dovodi u situaciju da se znanje još uvijek mjeri po dostignutoj političkoj poziciji, a ne po stvarnim vrijednostima radom stečenih spoznaja. Na takvim osnovama, uz tehnološki napredak koji se ne koristi uvijek na pravi način, mnogi dodjeljuju sebi za pravo ocjenjivati i procjenjivati zbivanja iz prošlosti, a što zbog takve površnosti za posljedicu ima ozbiljna društvena raslojavanja.

produced, especially when in some examples historians insist on attempts to justify certain events, or facts from the past, or when equivalent understanding is not expressed for similar examples and the same or similar parameters for their evaluation are not used. In such cases, it is not a matter of 'two sides of the coin', but an attempt to impose one-sided observation, which was after all an established practice in the period until the beginning of the 90s in Croatia. Because of the above, I think that for now it is difficult that historians will reach consensus, in fact I would say it is impossible to reconcile those who are dogmatic with those who are scientifically questioning events.

Following the news on Croatian televisions and internet sites often, if not daily, topics related to World War II, the period of Yugoslavia and Croatian War of Independence are mentioned. We can agree that these events and periods are the foundation of our modern history, but do you think that they are given too much space in public, which in the end divides the people into groups? Should such topics be left to the professionals because they are often interpreted differently from the outsiders?

As I said before, such topics can and should be dealt with only by professionals. However, our society is captured in discussions about various events from our further or relatively closer past. The problem is accentuated on occasions when everyone considers himself to be able, regardless of the level of knowledge, to justify and impose his own points of view, especially when it comes to historical events. Characteristics of such behaviors are linked to the mental legacy of the former Yugoslav communist regime. The change in socio-political organization was not completely accompanied by a change of mentality, which brings

S obzirom da pratimo vijesti, često čujemo i informacije o promjenama unutar obrazovanja i dobro nam je, nama studentima, ostala u sjećanju informacija o prijedlogu izbacivanja nastave povijesti iz srednjih strukovnih škola. Smatrate li da je takva odluka ministarstva obrazovanja opravdana i jesu li po vašem mišljenju humanističke znanosti dovoljno zastupljene u hrvatskom obrazovanju?

Humanističke znanosti trebale bi biti jedan od stupova obrazovanja. Zahvaljujući njima stvara se mogućnost kritičkih promišljanja i na toj osnovi razumijevanja društvenih procesa. Naravno, postavlja se pitanje je li i koliko je to danas globalno pa tako i lokalno uopće prihvatljivo. Naime, svjedoci smo nametnutih težnji da se društva globaliziraju, što za posljedicu ima njihovo unificiranje i samim time smanjivanje utjecaja kritičkoga pristupa stvarnosti. Volio bih da ne dođemo u situaciju kojom jedan naslijeđeni mentalitet kojega sam prethodno istaknuo, mijenjamo nekim drugim sa svim njegovim posljedicama, čime zapravo u konačnici ne postizemo značajnu korist već uglavnom nastavljam o s naučnim navikama poslušnosti.

Vežano o svijesti Hrvata o povijesti, svjedočimo također i o opadanju interesa za povijest općenito – znatno je manji broj studenata na sveučilištima, a tip povijesti koji se uči u osnovnim i srednjim školama rijetko kada privuče učenike za dodatno samostalno istraživanje pojedinog perioda, područja i/ili događaja. Zašto dolazi do manjka zainteresiranosti za ovu znanost i može li se to povezati s usponom drugih znanosti kao što su informatika, matematika i fizika? Hoće li se, usponom drugih znanosti, povijest uopće istraživati za 50 do 100 godina?

us to a situation where knowledge is still measured by the achieved political position, and not according to the real values of knowledge acquired through work. On such basics, along with technological progress that is not always used in the right way, many grant themselves the right to evaluate events from the past, which due to such superficiality, results in serious social stratification.

Since we follow the news, we often hear information about changes within our education and we, students, have a good memory of the information about the proposal to remove history classes from secondary vocational schools. Do you think that such a decision of the Ministry of Education is in your opinion justified and are humanities sufficiently represented in Croatian education?

Humanities should be one of the pillars of education. Thanks to them, a possibility of critical reflections based on understanding social processes is created. Of course, the question arises whether and to what extent is it today globally, or even locally, acceptable. Namely, we are witnessing the imposed aspirations to globalize societies, which results in their unification and thereby reducing the influence of a critical approach to reality. I would like us not to end up in a situation where we replace one inherited mentality, which I previously highlighted, with another one with all its consequences, which in fact in the end does not achieve a significant benefit because we mostly continue with the learned habits of obedience.

Regarding the Croats' awareness of history, we are also witnessing a decline in interest in history in general – the number of students at universities is significantly lower, and the type of history that is taught in primary and

Na ovo pitanje zapravo sam već na određeni način odgovorio. Ali ipak želim još jednom istaknuti, proučavanje povijesti je nužno za razvoj kako pojednica, tako i skupine osoba, odnosno zajednice. U tom kontekstu držim potrebitim učiniti sve kako bi se učenike i studente dodatno zainteresiralo za proučavanje prošle zbilje. S druge strane, kada bi pokušali ukinuti, ili pak smanjiti utjecaj povijesnih znanosti, ostali bi kao društvo uskraćeni za razumijevanje vlastite prošlosti, što bi nas onda i u pojedinačnom smislu svelo na razinu stroja koji djeluje po unaprijed zadanom određenju. Nadalje, time bi dijelom ostali bez mogućnosti sveobuhvatnijeg razmišljanja i slijedom toga postavljanja pitanja, a razvoj svake znanosti počiva upravo na izražavanju sumnji i njihovom provjeravanju, što znači na pitanjima i pokušajima pronalaska odgovora. Kada bi se odrekli poučavanja načina i vrsta kritičkih promišljanja, u navodno ime drugih znanosti i takvoga oblika napretka, onda bi zapravo vrlo brzo došli u poziciju da nas u cijelosti zamijeni umjetna inteligencija. Time bi kročili na put poništavanja samih sebe i zajednice.

Danas, u 21. stoljeću i periodu modernizacije i globalizacije također stvaramo povijest. Kako se to u prošlosti radilo pa tako i danas nastojimo promatrati uzroke i posljedice donesenih odluka današnjih vladajućih u svijetu. Problem je što, iako možemo naslućivati, ne vidimo koliko daleko pojedine odluke mogu promijeniti svijet ili barem unutrašnju politiku neke države. Koliko vremena treba proći da se ova najmodernija povijest u budućnosti kvalitetno i objektivno istraži?

Valja poći od činjenice kako sadašnjost za budućnost postaje prošlost. U pravilu vrijeme za prikladnije istraživanje i procjenjivanje, odnosno ocjenjivanje suvremenih

secondary schools rarely attracts students for additional independent research of a particular period, area and/or event. Why is there a lack of interest in this science and can it be connected to the rise of other sciences such as computer science, mathematics and physics? Will, with the rise of other sciences, history at all be researched in 50 to 100 years?

I have already answered this question in a certain way. But I still want to point out once more, the study of history is necessary for the development of both individuals and groups of people, or communities. In this context, I consider that it is necessary to do everything possible to make pupils and students even more interested in the study of past. On the other hand, if they tried to abolish or reduce the influence of historical sciences, we as a society would remain deprived of the understanding of our own past, which would then reduce us to the level of a machine that operates according to a predetermined scheduled determination. Furthermore, this would partly leave us without the possibility of a more comprehensive thinking and consequently asking questions, and the development of every science rests precisely on the expression of doubts and their verification, which means on questions and trying to find an answer. If we would give up on teaching of ways and types of critical reflections, supposedly in the name of other sciences and such forms of progress, then we would very quickly get into the position of being completely replaced by artificial intelligence. This would lead to the destruction of us and the community.

Today, in the 21st century, in the period of modernization and globalization, we are also creating history. As it was done in the past, today also we try to observe the causes and consequences from the decisions made by today's rulers in the world. The problem is that, although we can guess, we don't see how far certain decisions

zbivanja, nastupa u trenucima kada ključni akteri događaja nisu više u mogućnosti utjecati na neovisne prosudbe istraživača. Danas svjedočimo tektonskim promjenama na globalnoj razini, u što dakako valja ubrojiti i pokušaje nametanja novih ideoloških koncepata. No, tu je poželjno biti veoma obazriv, naime, ciklusi promjena su stvarnost koja ne će zaobići niti događaje iz sadašnjosti, a kao povjesničari poučeni spoznajama o tome kako se ideologije mijenjaju, valja imati na umu da svaka smjena nosi sa sobom i stanovitu odgovornost. Upravo iz tih razloga potrebno je služiti se zdravim razumom i na toj osnovi živjeti sadašnjost.

Na kraju svakog intervju želimo imate li neki profesorski savjet za nas mlade povjesničare pa Vas pitamo što možete poručiti studentima povijesti?

Vrlo kratko i izravno – uvažavajte sebe i budite otvoreni za konstruktivne rasprave, prikupljajte znanja i argumentirano istupajte. Budite dio zajednice i djelujte po vlastitoj savjesti, a kao studenti povijesti držite se temeljnoga načela uvažavanja činjenica bez bilo kakvih ideoloških predrasuda. Na takav način postićete svrhu svojega studiranja, a jednako tako postajete potpuna osobnost koja će, što je po mojem sudu veoma važno, biti vođena svojim načelima. U tom smislu želim vam svako dobro na osobnoj razini i puno uspjeha u nastavku i dovršetku vašega studiranja.

can change the world or at least the internal policy of a country. How much time must pass for this modern history to be qualitatively and objectively researched in the future?

It is necessary to start from the fact that the present becomes the past for the future. Generally, the time for more appropriate research and assessment, that is, evaluation of contemporary events, occurs in moments when the key actors of the event are no longer able to influence the independent judgment of the researcher. Today we are witnessing tectonic changes on a global level, which of course include attempts to impose new ideological concepts. However, it is advisable to be very careful here, because cycles of change are a reality that will not bypass even the events of the present, and as historians acquainted with the knowledge of how ideologies change, it is necessary to keep in mind that each shift carries with it a certain responsibility. It is precisely for these reasons that it is necessary to use common sense and live the present on that basis.

At the end of each interview, we want to hear what the professor's advice for us young historians, so we ask you what you can tell students of history?

Very short and direct - respect yourself and be open to constructive discussions, collect knowledge and come forward argumentatively. Be part of the community and act according to your own conscience, and as students of history adhere to the fundamental principle of respecting a fact without any ideological prejudices. That's how you achieve goal of your studies, and at the same time become a complete personality who will, which is very important in my opinion, be guided by its principles. In this sense, I wish you all the best on a personal level and much success in continuing and completing your studies.